FOLOSIREA ARTICOLULUI HOTĂRÂT ÎN CONTEXTUL SUBSTANTIVULUI DETERMINAT SINTACTIC ÎN ROMÂNĂ ŞI ÎN GERMANĂ. ATRIBUTUL ADJECTIVAL EXPRIMAT PRIN NUMERAL CARDINAL

KARLA LUPŞAN

Cuvinte-cheie: *articularea hotărâtă a substantivului, obligativitatea articolului hotărât, atributul exprimat prin numeral cardinal*

1. Consideraţii generale

Determinantul sintactic cel mai frecvent al substantivului este atributul adjectival. Trăsătura esenţială a acestui tip de atribut este acordul în gen, număr şi caz cu substantivul determinat. Atributul adjectival poate fi exprimat prin: adjective propriu-zise, adjective de natură pronominală, numerale cu valoare adjectivală, verbe la unele moduri nepersonale cu funcţie adjectivală. În lucrarea de faţă analizăm contextul sintactic al substantivului determinat de numerale cardinale, cu scopul de a prezenta atât obligativitatea prezenţei articolului hotărât în acest context, cât şi diferenţele de folosire a acestuia în limba română şi germană.

Pentru analiza obligativităţii articulării hotărâte a substantivului am adoptat metoda substituţiei. Am considerat că articolul hotărât este obligatoriu în toate contextele în care lipsa sa sau substituirea sa cu articolul nehotărât ar conduce la generarea de propoziţii incorecte din punct de vedere gramatical. În cazul în care substituirea articolului hotărât a condus la propoziţii corecte din punct de vedere gramatical, dar a modificat sensul mesajului, am considerat că acesta

BDD-A12967 © 2011 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 02:05:53 UTC)

nu este obligatoriu, iar articularea hotărâtă a substantivelor din astfel de contexte este impusă de regulile comunicării.

2. Substantiv + numeral cardinal în limba română

Limba română prezintă unele particularităţi cu privire la folosirea şi declinarea numeralelor cardinale cu funcţia de atribut adjectival. Astfel, numai numeralele de la *1* la *19* au valoare adjectivală atunci când însoţesc un substantiv, cele de la *20* în sus având valoare substantivală în acelaşi contex sintactic. În ceea ce priveşte declinarea acestora, numeralele de la *doi* la *nouăsprezece* pot fi precedate de CEL, cu sens deictic, care îşi schimbă forma după genul, numărul şi cazul substantivului pe care-l însoţeşte. Precedate sau nu de CEL, numeralele cardinale folosite adjectival în limba română vor însoţi întotdeauna un substantiv nearticulat:

Doi bărbaţi/Cei doi bărbaţi au intrat în clasă.
*Doi bărbaţii/ Cei doi bărbaţii au intrat în clasă.
*Nişte doi bărbaţi/ Nişte cei doi bărbaţi au intrat în clasă.

În prezent se constată o tendinţă puternică de a înlocui numeralele ordinale cu cele cardinale numai la atributul adjectival postpus şi mai ales atunci când acestea însoţesc substantive feminine sau neutre: *anul patru, etajul şapte*. Construcţiile din limba română cu numeralele cardinale *unu*, *doi*, *trei* sunt tolerate, deşi, „conform normelor, se recomandă să se spună *anul* (*articolul, capitolul, etajul, felul*, *gradul, secolul, volumul*) *întâi, al doilea, al treilea* etc., dar construcţiile cu numeralele cardinale *unu*, respectiv *doi*, *trei* sunt tolerate; se tolerează chiar folosirea cardinalului în formă masculină după unele substantive feminine ca *pagina, loja*: *pagina unu, loja doi*, nu însă şi după *clasa* sau *banca*. […] Se spune aproape numai *kilometrul 19*, *mila 23*, *paralela 36*, tot astfel *regimentul 33*, *escadronul 2* (*doi*), *numărul unu* (sau *doi*) şi numai *kilometrul 135*, *articolul 214*, *pagina 380*, cu numerale cardinale” (Avram 1986: 116). Substantivul este în aceste contexte obligatoriu articulat hotărât.

BDD-A12967 © 2011 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 02:05:53 UTC)

Capitolul doi este incomplet.
*Un capitol doi este incomplet.
*Capitol doi este incomplet.

Numerale cardinale sunt componente ale construcţiilor de enunţare a indicaţiilor temporale. Substantivele care denumesc lunile anului sunt însoţite de numerale cardinale antepuse atunci când exprimă data. În aceste contexte substantivul este nearticulat.

La *14 noiembrie* are loc congresul germaniştilor.
*La *al paisprezecelea noiembrie* are loc congresul germaniştilor.
*La *un 14 noiembrie* are loc congresul germaniştilor.

Excepţie face aici prima zi din lună, care va fi exprimată prin numeralul ordinal *întâi*.

Substantivele *an* şi *oră* sunt întotdeauna articulate hotărât şi urmate de numerale cardinale:

S-a născut în *anul 2011*.
*S-a născut în *un an 2011*.
*S-a născut în *an 2011*.

Ne întâlnim în parc la *ora 14*.
*Ne întâlnim în parc la o *oră 14*.
*Ne întâlnim în parc la *oră 14*.

3. Substantiv + numeral cardinal în limba germană

Spre deosebire de limba română, în germană, substantivele pot fi fie articulate hotărât, fie nearticulate atunci când sunt însoţite de un numeral cardinal cu funcţia sintactică de atribut:

Die drei Frauen betreten den Saal./ Cele trei femei intră în clasă.
Drei Frauen betreten den Saal./ Trei femei intră în clasă.
*Einige drei Frauen betreten den Saal./ *Nişte trei femei intră în sală.

BDD-A12967 © 2011 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 02:05:53 UTC)

Deşi posibilă, substituirea numeralelor ordinale cu cele cardinale e mai puţin frecventă ca în limba română. Substantivele *Nummer (număr), Artikel (articol), Seite (pagină), Kilometer (kilometru)*, *Zimmer (cameră)* pot fi însoţite de un numeral cardinal postpus cu funcţie de atribut adjectival, dar, spre deosebire de limba româna, aceste substantive sunt nearticulate:

Kapitel zwei ist unvollständig./ *Capitolul doi* este incomplet.

Capitolul doi = capitolul al treilea
Kapitel zwei = das dritte Kapitel

În construcţiile familiare se întâlnesc şi structuri cu articolul nehotărât, de tipul: *der eine Mann (acel om), die eine Frau (acea femeie)* (cf. Engel ^{3}1996). Corespondentele în română însă nu conţin articolul nehotărât.

O diferenţă majoră între cele două limbi este cea referitoare la exprimarea indicaţiilor temporale.

Pentru indicarea datei, lunile anului sunt precedate de prepoziţia *am* (forma contrasă *an+dem*) însoţită exclusiv de numerale ordinale.

Am 14. (vierzehnten) November findet der Kongress der Germanisten statt./ La *14 noiembrie* are loc congresul germaniştilor.

*14. November findet der Kongress der Germanisten statt./ *14 noiembrie are loc congresul germaniştilor.

*Ein 14. November findet der Kongress der Germanisten statt./ **Un 14 noiembrie* are loc congresul germaniştilor.

Când se foloseşte substantivul *Jahr*, acesta este obligatoriu precedat de forma contrasă *im (in +dem),* iar numeralul este întotdeauna unul cardinal şi postpus:

Er wurde im Jahre 2011 geboren./S-a născut în *anul 2011*.

Pentru exprimarea orei se foloseşte structura: *um* + numeral cardinal + substantivul *Uhr*.

Wir treffen uns *um 14 Uhr* im Park./ *Ne întâlnim în parc la ora 14.*

BDD-A12967 © 2011 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 02:05:53 UTC)

4. Concluzii

În folosirea articolului hotărât în contextul substantivului determinat de un atribut adjectival exprimat printr-un numeral cardinal în română şi germană nu am observat nicio asemănare.

- Spre deosebire de limba germană, numeralele cardinale din română nu pot însoţi un substantiv articulat cu articol hotărât. În aceste situaţii, rolul articolului hotărât este preluat în română de CEL.
- Numeralele cardinale, ca substitute ale numeralelor ordinale, pot urma unele substantive feminine şi neutre articulate hotărât în ambele limbi, însă în română aceste substantive sunt articulate hotărât, iar în germană nearticulate.

Indicaţiile temporale se exprimă diferit :

- În limba română, lunile anului sunt, cu o singură excepţie, însoţite de numerale cardinale antepuse, care exprimă data. În limba germană, lunile anului sunt precedate de prepoziţia *am* şi exclusiv de numerale ordinale.

Substantivele *an* şi *oră* sunt întotdeauna articulate hotărât şi urmate de numerale cardinale**.** Când se foloseşte substantivul *Jahr* în germană, acesta este obligatoriu articulat hotărât şi precedat de prepoziţia *in.* Numeralul va fi întotdeauna un cardinal postpus.

O ultimă deosebire e marcată de obligativiatea articolului hotărât în contextul analizat. În timp ce în germană articolul hotărât nu este obligatoriu, atunci când substantivul e însoţit de un atribut exprimat prin numeral cardinal, în română există două contexte de obligativitate:

- substantiv comun + articolul hotărât enclitic + numeral cardinal (tolerat de normă ca substitut al numeralului ordinal);
- substantivele *an / ora* + articol hotărât enclitic + numeral cardinal.

BDD-A12967 © 2011 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 02:05:53 UTC)

Bibliografie selectivă

Avram 1986	Mioara Avram, *Gramatica pentru toţi*. Bucureşti, Editura Academiei Române.
Coja 1983	Ion Coja, *Preliminarii la gramatica raţională a limbii române. Gramatica articolului* (vol. I), Bucureşti, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică.
Engel,/ Isbăşescu 1993	Ulrich Engel/ Mihai Isbăşescu et al. *Kontrastive Grammatik deutsch-rumänisch* (2. vol), Heidelberg, Groos.
GALR	Academia Română/ Institutul de Lingvistică "Iorgu Iordan-Alexandru Rosetti", *Gramatica Limbii Române. Cuvântul* (vol. I)/ *Enunţul* (vol. II), Bucureşti, Editura Academiei Române, 2005.
Helbig/Buscha 1977	Gerhard Helbig/ Joachim Buscha, Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht, Leipzig, VEB.

DER GEBRAUCH DES BESTIMMTEN ARTIKELS BEIM SYNTAKTISCH DETERMINIERTEN SUBSTANTIV IM RUMÄNISCHEN UND IM DEUTSCHEN. DIE ATTRIBUTIV GEBRAUCHTEN KARDINALZAHLEN

(Zusammenfassung)

In der vorliegenden Arbeit wird sowohl der unterschiedliche Gebrauch als auch die Obligativität des deutschen und rumänischen bestimmten Artikels im Kontext der attributiv gebrauchten Kardinalzahlen ermittelt.

BDD-A12967 © 2011 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-09 02:05:53 UTC)